

# Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.01.2017, sp. zn. 22 Cdo 3844/2016, ECLI:CZ:NS:2017:22.CDO.3844.2016.1

**Číslo:** 70/2018

**Právní věta:** Vstupuje-li soused za účelem realizace oprávnění uvedených v § 1021 a § 1022 o. z. na cizí pozemek bez souhlasu vlastníka, aniž by ho k tomu opravňovalo rozhodnutí orgánu veřejné moci a aniž by šlo o případ nouze (§ 1037 o. z. ve spojení s § 14 o. z. ), zasahuje neoprávněně do držby i do vlastnického práva vlastníka pozemku.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 25.01.2017

**Spisová značka:** 22 Cdo 3844/2016

**Číslo rozhodnutí:** 70

**Číslo sešitu:** 5

**Typ rozhodnutí:** Rozsudek

**Hesla:** Ochrana vlastnictví, Vlastnictví

**Předpisy:** § 1021 a § 1022 o. z.

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

**Sbírkový text rozhodnutí:**

*Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 3. 3. 2016, sp. zn. 14 Co 296/2015, jakož i rozsudek Okresního soudu v Břeclavi ze dne 21. 5. 2015, sp. zn. 11 C 129/2012, a věc vrátil Okresnímu soudu v Břeclavi k dalšímu řízení.*

## I.

### Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Břeclavi („soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 21. 5. 2015, č. j. 11 C 129/2012-133, zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal, aby žalovanému byla uložena povinnost zdržet se vstupu na pozemek parc. č. 729 – zastavěná plocha a nádvoří a na pozemek parc. č. 730/1 – orná půda, vše v katastrálním území P. (výrok I.). Výrokem II. uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení 3 000 Kč.

2. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalobce je vlastníkem pozemků parc. č. 727/2, 729, 730/1 a 730/2 v k. ú. P. a staveb, jež jsou součástí pozemků parc. č. 730/1 a 729. Žalovaný s manželkou mají ve společném jmění manželů mimo jiné pozemek parc. č. 731 v k. ú. P., jehož součástí je dům, který stojí přímo u hranice se sousedními pozemky žalobce parc. č. 729 a 730/1. Z rozhodnutí Městského úřadu M., stavebního úřadu z 21. 6. 2001, ve kterém bylo rozhodováno o změně umístění stavby rodinného domu žalobce, soud zjistil, že kromě jiného bylo stavebníkovi uloženo, aby stavba

opěrné zídky na pozemku parc. č. 729 byla provedena minimálně v odstupu 90 cm od zdiva rodinného domu žalovaného na pozemku parc. č. 731. Dále bylo zjištěno, že žalobce do prostoru mezi domem žalovaného a zídkou navezl zeminu. Z podnětu žalobce vedla přestupková komise města M. řadu řízení proti žalovanému ohledně tvrzeného neoprávněného vstupování žalovaného na pozemek žalobce za účelem odstraňování zeminy z prostoru mezi opěrnou zídkou a domem žalovaného, odřezávání oplocení, odstraňování dřeva z uvedeného prostoru a dalších, ve kterých žalovaný nebyl shledán vinným. Rovněž Policie České republiky věc odložila (č.l. 126). Ze znaleckého posudku (čl. 83) vypracovaného z podnětu Policie České republiky soud zjistil, že obvodová zeď domu žalovaného je nadměrně zatížená zemním tlakem od navršené zeminy v prostoru mezi opěrnou zdí a obvodovou stěnou uvedeného domu, což vede k nepříznivému stavu domu, který může být příčinou porušení ohrožujícího život a zdraví osob. Na základě těchto zjištění soud dospěl k závěru, že žalovaný vstupuje na pozemek žalobce z důvodu údržby své nemovitosti a že tak činí bez souhlasu žalobce, ten se však dopouští jednání, byť na svém pozemku, kterým způsobuje nepříznivý stav domu žalovaného. Soud prvního stupně posoudil věc podle § 1021 občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., („o. z.“), podle kterého jsou sousedé v obecné rovině povinni neporušovat vlastnická práva vlastníka sousedního pozemku tím, že by svévolně a libovolně vstupovali na jeho pozemek. Mají však právo na sousedův pozemek vstoupit v zákonem předvídaných případech, za účelem údržby své nemovitosti nebo hospodaření na ní, pokud tohoto účelu nelze dosáhnout jinak. Soud uzavřel, že žalobě nelze vyhovět, neboť bez dalšího nelze žalovanému uložit povinnost, aby se zdržel vstupu na sousední pozemek žalobce, tedy zakázat mu vstup bez výjimky, protože by mu bylo odňato právo upravené v § 1021 o. z.

3. Krajský soud v Brně jako soud odvolací k odvolání žalobce rozsudkem ze dne 3. 3. 2016, č. j. 14 Co 296/2015-160, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil v zamítavém výroku I. a změnil ve výroku II. o náhradě nákladů řízení tak, že uložil žalobci povinnost zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně 3 630 Kč. Dále rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

4. Odvolací soud dospěl shodně se soudem prvního stupně k závěru, že žalobě nelze vyhovět. Dovodil, že vlastník má právo domáhat se ochrany svého vlastnického práva u soudu (§ 1042 o. z.), ale je mu zakázána činnost, jíž by nad míru přiměřenou poměrům závažně rušil práva jiných osob, stejně tak konání takových činů, jejichž hlavním účelem by bylo jiné osoby obtěžovat či poškodit (§ 1012 o. z.). Žalobce v žalobě tak, jak ji formuloval, požadoval vyslovení zákazu jakéhokoliv vstupu žalovaného na své pozemky. Takovému požadavku brání zákonná úprava v § 1021 a § 1022 o. z. zajišťující právo vstupu souseda na sousední pozemky nejméně za účelem údržby své nemovitosti, ale i úprava v § 2900 a násl. o. z., umožňující odvrácení hrozící škody. Obdobná úprava existovala i v době podání žaloby. Odvolací soud vzal za prokázané, že žalobce a žalovaný jsou vlastníky sousedních pozemků, přičemž na pozemku žalovaného parc. č. 731, na samé hranici s pozemkem žalobce parc. č. 729, je postaven dům žalovaného. Mezi pozemkem žalobce a pozemkem žalovaného existuje značný výškový rozdíl, jenž již v minulosti působil problémy při údržbě domu žalovaného, který v souladu s kolaudačním rozhodnutím střechou přesahuje nad pozemek žalobce. Předchozímu vlastníku nemovitostí žalobce bylo při povolování stavby na jeho pozemcích uloženo zbudovat na pozemku parc. č. 729 ochrannou zídku, což také učinil. Poté, co vlastnické právo k nemovitostem nabyt žalobce, začalo mezi účastníky docházet ke sporům. Odvolací soud vzal za prokázané, že vstupy žalovaného na pozemek žalobce z důvodu odstranění zeminy přiléhající ke stěně domu žalovaného, které žalovaný činil za účelem údržby svého domu, byly zcela důvodné, neboť znaleckým posudkem bylo prokázáno, že stěna jeho domu je nadměrně zatížená tlakem od navršené zeminy mezi obvodovou zdí domu a opěrnou zídkou a že již došlo k poškození zdi projevujícího se vodorovnou trhlinou. Odstraněním oplocení, které žalobce umístil nad střechu domu žalovaného, a branky zabráňující žalovanému v přístupu ke zdi jeho domu, se žalovaný snažil předejít vzniku škody na svém majetku, přitom se předtím pokoušel domoci nápravy u stavebního úřadu a o umožnění

vstupu žádal i žalobce.

5. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že vlastníku sousední stavby nelze zakázat vstup na bezprostředně sousedící pozemek souseda, neboť právo vstupovat na něj za účelem údržby stavby či k odvrácení hrozící škody zakládají příslušná ustanovení občanského zákoníku, a proto rozhodnutí soud prvního stupně jako správné potvrdil.

## **II.**

### **Dovolání a vyjádření k němu**

6. Proti rozsudku odvolacího soudu podává žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 občanského soudního řádu („o. s. ř.“) a uplatňuje dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř.

7. Žalobce předkládá k řešení právní otázku, zda právo vstupovat na cizí pozemek za účelem údržby a úprav sousední nemovitosti může dosáhnout stejné „intenzity“ (obsahu) jako práva z věcného břemene. Přípustnost dovolání podle něj zakládá i procesní pochybení soudů obou stupňů, které odepřely provést jím navržený důkaz výsledkem stran sporu jako účastníků řízení, zejména výsledkem žalobce. Závěr odvolacího soudu, že důkaz výsledkem účastníka je přípustný pouze tehdy, nelze-li dokazovanou skutečnost prokázat jinak, což podle odvolacího soudu v dané věci nebylo splněno, považuje za chybný. Žalobce je přesvědčen, že pokud dal ke svému výsledku souhlas, měl jej soud vyslechnout. Při výpovědi hodlal upřesnit žalobu a konkrétně specifikovat a časově upřesnit zásahy žalovaného do vlastnického práva, což nebylo možné pro složitou problematiku právní úpravy učinit již v žalobě. Chtěl pod dohledem soudu dosáhnout dohody se žalovaným. Žalobce dovozuje, že podmínky ustanovení § 131 odst. 1 o. s. ř. k provedení důkazu výsledkem účastníka byly splněny a odmítnutím tohoto důkazu mu bylo odepřeno právo na soudní ochranu a na spravedlivé rozhodnutí. Žalobce zpochybňuje i skutková zjištění, ze kterých soudy vycházely.

8. Žalovaný tvrdí, že dovolání není přípustné. Pokud by ho dovolací soud shledal přípustným, považuje rozhodnutí nalézacích soudů za správná. Z jeho pohledu byla žaloba podána zcela bezdůvodně, neboť ruшителем pokojného stavu byl žalobce, který po koupi sousedních nemovitostí je začal přestavovat a přístavovat, umístil na pozemcích vedlejší stavby a měnil hmotové poměry na svých pozemcích bez správních povolení, a tedy bez možnosti žalovaného tento stav z pozice bezprostředního souseda ovlivnit. Není to žalovaný, kdo zasahuje do vlastnického práva žalobce a kdo vytváří kolizní situace, ale žalobce. Již několik let trvající stav je takový, že celá boční obvodová zeď domu žalovaného je jednáním žalobce zavalena zeminou do výše téměř pod okap. Žalovaný se omezil pouze na nezbytná jednání k ochraně svých nemovitostí. Věcně a místně příslušný stavební orgán konal vlažně a po bezmála šesti letech nedospěl k žádnému rozhodnutí. Civilní žaloba na uložení konkrétních sanačních povinností žalobci leží od roku 2015 u příslušného soudu, který dosud neprovedl žádný úkon.

## **III.**

### **Přípustnost dovolání**

9. Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., že je uplatněn dovolací důvod, uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání je důvodné.

## **IV.**

### **Důvodnost dovolání**

10. Rozsudek odvolacího soudu není v souladu s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 5. 11. 2002, sp.

zn. [22 Cdo 1281/2002](#), Soubor civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu č. C 1541, z něhož se mimo jiné podává, že v případě nesouhlasu souseda se vstupem na jeho pozemek podle tohoto ustanovení rozhoduje soud – to zakládá přípustnost dovolání. Protože § 127 odst. 3 obč. zák. obsahově odpovídal § 1021 o. z., je tento právní názor i nadále použitelný (k tomu viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2016, sp. zn. [22 Cdo 4480/2015](#)).

11. Každý, kdo se cítí ve svém právu zkrácen, může se domáhat ochrany u orgánu vykonávajícího veřejnou moc (dále jen „orgán veřejné moci“). Není-li v zákoně stanoveno něco jiného, je tímto orgánem veřejné moci soud (§ 12 o. z.).

12. Ve stavu nouze nebo v naléhavém veřejném zájmu lze na nezbytnou dobu a v nezbytné míře použít vlastníkovu věc, pokud účelu nelze dosáhnout jinak (§ 1037 o. z.). Z § 1039 o. z. vyplývá, že i za takové použití sousedního pozemku náleží jeho vlastníkovu náhrada.

13. Vlastník umožní sousedovi vstup na svůj pozemek v době, rozsahu a způsobem, které jsou nezbytné k údržbě sousedního pozemku nebo k hospodaření na něm, nelze-li tohoto účelu dosáhnout jinak; soused však nahradí vlastníku pozemku škodu tím způsobenou (§ 1021 o. z.).

14. Nemůže-li se stavba stavět nebo bourat, nebo nemůže-li se opravit nebo obnovit jinak než užitím sousedního pozemku, má vlastník právo po sousedovi požadovat, aby za přiměřenou náhradu snášel, co je pro tyto práce potřebné (§ 1022 odst. 1 o. z.). Žádosti nelze vyhovět, převyšuje-li sousedův zájem na nerušeném užívání pozemku zájem na provedení prací (§ 1022 odst. 1 o. z.).

15. Je třeba přisvědčit dovolateli, že odůvodnění rozsudku odvolacího soudu, resp. přijetí právního názoru tam uvedeného, by žalovanému umožnilo na sousední pozemek vstupovat za účely uvedenými v § 1021 a násl. o. z. podle jeho úvahy.

16. Již literatura k obdobně formulovanému § 127 odst. 3 obč. zák. dovozovala, že toto „ustanovení nedává právo, aby soused svémocně je provedl. Musí se dovolit vlastníka sousedního pozemku. Jestliže nesvolí, pak teprve přichází v úvahu cesta soudní (včetně možnosti vydání předběžného opatření)“ (HOLUB. M., BIČOVSKÝ, J., WURSTOVÁ, J.: Sousedská práva. Linde Praha, a. s., 2. vydání, 1999, s. 148).

17. Z citovaných ustanovení § 1021 a § 1022 o. z. nevyplývá, že by soused, hodlající provést údržbu svého pozemku včetně stavby na něm stojící a provádět stavební práce či obvyklé úkony hospodaření, mohl vstupovat na cizí pozemek bez souhlasu jeho vlastníka. Nejprve musí vlastníka o povolení vstupu požádat, a sdělit mu důvody, proč na jeho pozemek potřebuje vstoupit, resp. jej jinak užít, a v případech uvedených v § 1022 o. z. se s ním domluvit na přiměřené náhradě. Jestliže k dohodě o vstupu a jeho podmínkách nedojde, může se ten, kdo požaduje vstup na sousední pozemek či jeho užití, domáhat rozhodnutí orgánu veřejné moci, a to buď soudu (§ 1021 a násl. o. z. ve spojení s § 12 o. z.), nebo stavebního úřadu [§ 141 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)]. V rozhodnutí o povolení vstupu je třeba vymezit jeho podmínky, zejména v jaké době, na jakou část pozemku a případně i s jakými mechanismy může žalobce na pozemek žalovaného vstoupit. Viz blíže usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2016, sp. zn. [22 Cdo 4480/2015](#), [www.nsoud.cz](#), a další judikaturu tam citovanou. Z ní implicitně vyplývá, že soused nemůže za účelem údržby svého pozemku či stavby, resp. provádění prací vstupovat na sousední pozemek bez svolení vlastníka, příp. rozhodnutí orgánu veřejné moci (šlo vždy o žaloby toho souseda, jemuž druhý ve vstupu bránil).

18. Vstupuje-li však soused za účelem realizace oprávnění uvedených v § 1021 a § 1022 o. z. na cizí pozemek bez souhlasu souseda, aniž by jej k tomu opravňovalo rozhodnutí orgánu veřejné moci, aniž by šlo o případ nouze (§ 1037 o. z. ve spojení s § 14 o. z.), zasahuje neoprávněně do držby (viz § 1004

o. z.) i do vlastnického práva vlastníka pozemku (§ 1042 o. z.), a ten se proti tomu může bránit jak držební, tak vlastnickou žalobou. V řízení o vlastnické (případně držební) žalobě pak nemůže žalovaný úspěšně namítat, že realizoval svá práva vyplývající z § 1021 a násl. o. z.

19. Je-li vydáno rozhodnutí ukládající žalovanému povinnost zdržet se vstupu na pozemek (§ 1042 o. z., § 126 obč. zák.), neznamená to naprostý a bezvýjimečný zákaz; i v tomto případě se rozhodnutí týká předmětu řízení, vymezeného nejen žalobním petitem, ale i skutkovým dějem, o který se opírá. Vstoupí-li pak osoba, které byla uložena povinnost zdržet se vstupu na sousední pozemek (povinný) na tento pozemek za podmínek uvedených v § 14 a § 1037 o. z. a k návrhu oprávněného bude nařízen výkon rozhodnutí, ukládajícího žalovanému povinnost vstupu se zdržet, je tu důvod pro jeho zastavení. „Důvod zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. přichází v úvahu, jde-li o povinnost něčeho se zdržet nebo něco strpět, jestliže povinný uloženou povinnost neporušuje“ (DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol.: Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009, s. 2237). Dovolená svépomoc totiž vylučuje protiprávnost jednání, na ni se zákaz budoucího jednání vyslovený soudem z povahy věci nevztahuje. Stejně tak se žalovaný, jemuž byla uložena obecná povinnost zdržet se vstupu na sousední pozemek, může – nastanou-li nové skutečnosti měnící dosavadní skutkový stav – v dalším řízení domáhat, aby mu byl tento vstup umožněn za účelem uvedeným v § 1021 a v § 1022 o. z., v žalobě konkrétně vymezeným a za podmínek stanovených soudním rozhodnutím.

20. V dané věci oba soudy měly za to, že žalobě na uložení povinnosti zdržet se vstupu na sousední pozemek nelze vyhovět, neboť by tím žalovanému údajně znemožnily výkon práv uvedených v § 1021 o. z.; již proto spočívá jejich rozhodnutí na nesprávném právním posouzení věci. Odvolací soud pak zmínil dva okruhy jednání žalovaného, jejichž právním posouzením se zabýval.

21. Ve věci šlo jednak o odstranění a odvoz zeminy přiléhající k jeho domu; soud měl za to, že v řízení bylo prokázáno, že „vzniklý stav projevující se vodorovnou trhlinou může ohrozit život i zdraví osob“. Jestliže by bylo současně prokázáno, že jde o akutní hrozbu (stav nouze) a odstranění zeminy vyžadující vstup na pozemek žalobce představuje nejprůměrnější opatření k odstranění nouzového stavu, pak by bylo možno považovat toto jednání za oprávněné ve smyslu § 1037 o. z.; skutková zjištění to umožňující však odvolací soud výslovně neučinil, a v této části je jeho právní posouzení věci předčasné a tudíž nesprávné.

22. Dále šlo o jednání žalovaného, který odstranil žalobcovo oplocení a branku; i zde podle rozsudku odvolacího soudu vstoupil žalovaný na pozemek žalobce „za účelem odvrácení mu hrozící škody svépomocně“; soudy však nekonkretizovaly, v čem měla hrozící škoda spočívat, a neuvedly, v čem spatřují splnění podmínek svépomocného výkonu práva. I v této části spočívá – předčasné – rozhodnutí odvolacího soudu na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

23. Pro úplnost dovolací soud dodává, že např. ve stanovisku Nejvyššího soudu Slovenské republiky ze dne 27. 6. 1972, Cpj 59/71, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 65/1972, se uvádí, že zápůrčí žalobou je možné se v zásadě domáhat ochrany proti již vykonaným zásahům, které trvají anebo jejichž opakování hrozí. Lze odkázat i na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1626/96, publikovaný v Soudních rozhledech č. 7/1999, podle kterého zákaz neoprávněného rušení vlastníka věci podle § 126 odst. 1 obč. zák. (nyní § 1042 o. z.) přichází v úvahu tam, kde neoprávněné rušení vlastníka ze strany rušitele trvá, resp. pokračuje, anebo tam, kde sice již přestalo, avšak existuje konkrétní nebezpečí jeho opakování v budoucnu. Splnění uvedené podmínky je základním předpokladem pro vyhovění žalobě; tím se budou soudy v dalším řízení zabývat. Vzhledem ke skutkovým okolnostem této věci bude třeba též vážit jednání účastníků z hlediska dobrých mravů (viz nyní § 2 odst. 3 a též § 8 o. z.) a pokusit se o smírné řešení (§ 99 odst. 1 o. s. ř.), respektující jak právo žalovaného na ochranu jeho nemovitosti, tak i právo žalobce na to, aby vstup žalovaného na jeho pozemek byl za účely uvedeným v § 1012 a násl. o. z. (jsou-li podmínky pro

něj stále dány) vymezen dobou i rozsahem.

24. K dalšímu obsahu dovolání: Dovolatel vymezil přípustnost dovolání pouze odkazem na ustanovení § 237 o. s. ř. Z obsahu dovolání se však podává, že dovolatel patrně považuje za právní otázku, jejíž řešení odvolacím soudem není v souladu s ustálenou judikaturou, zda odepřením provedení důkazu výsledkem účastníka řízení nedochází k odepření práva na přístup k soudu a na spravedlivý proces.

25. Nejvyšší soud opakovaně vyslovil, že výsledek účastníka řízení je jen jedním z důkazních prostředků sloužících k prokázání tvrzení účastníka a nelze jej zaměňovat s vyličením rozhodných skutečností (§ 79 odst. 1 o. s. ř.). Nemůže tak sloužit k realizaci procesních práv účastníka. Rozhodne-li soud o věci samé bez výsledku účastníka, nejedná se o takový postup, kterým by byla účastníku odňata možnost jednat před soudem. Neprovedení tohoto důkazu mu nijak nebrání vyjádřit se k věci či k ostatním důkazům (srov. rozsudek ze dne 24. 5. 2011, sp. zn. [32 Cdo 4892/2010](#), Soubor rozhodnutí Nejvyššího soudu č. C 9959, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 1998, sp. zn. 2 Cdon 2078/97, Soudní rozhledy č. 12, 2000, s. 367). Je jen na úvaze soudu, které z navržených důkazů provede a které bude považovat za nevýznamné pro posouzení věci; v odůvodnění pak uvede, z jakého důvodu důkaz neprovedl. Obecné soudy tedy samy rozhodují, které skutečnosti jsou k dokazování relevantní, které z navržených důkazů provedou, případně zda a nakolik je potřebné dosavadní stav dokazování doplnit, které skutečnosti mají za zjištěné, které dokazovat netřeba, atd. (viz např. nález Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2004 sp. zn. [IV. ÚS 570/03](#)). K upřesnění žaloby neslouží výpověď účastníka a žalobce měl dost možností žalobu upřesnit, resp. vysvětlit, čeho se domáhá a proč. Ostatně i dovolání se pohybuje na samotné hranici projednatelnosti, pokud jde o vymezení jeho přípustnosti i specifikace dovolacího důvodu.

26. Nejde tedy o právní otázku, která dosud nebyla judikaturou řešena a která by mohla založit přípustnost dovolání. Nicméně soud prvního stupně odůvodnil neprovedení požadovaného důkazu jen tím, že by bylo nadbytečné „s ohledem na výše uvedené skutečnosti“; toto odůvodnění považuje dovolací soud za nedostatečné. Odvolací soud pak na odvolací tvrzení (ovšem blíže nerozvedené a postrádající upřesnění, co by měla taková výpověď přivést), že „odvolateli nebyla umožněna účastnická výpověď“ nereagoval, patrně i proto, že tato výtka byla příliš stručně formulována a při jednání před odvolacím soudem ji odvolatel neopakoval. Soud prvního stupně tak řízení zatížil vadou řízení uvedenou v § 242 odst. 3 o. s. ř. in fine.